

Νέοι, Δυναμικοί Σκηνοθέτες

Φραντς Κάφκα, «Η μεταμόρφωση» ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σάββας Στρούμπος / Ομάδα Σημείο Μηδέν

Δημήτρης Τσατσούλης

13/03/2013

Το πολύκροτο μυθιστόρημα του Κάφκα μετέφρασε (με τη Δανάη Σπηλιώτη), διασκεύασε δραματουργικά και σκηνοθέτησε ένας από τους πλέον υποσχόμενους νέους δημιουργούς του θεάτρου μας, ο Σάββας Στρούμπος.

Η παράδοση περίπτωση του Γκρέγκορ Σάμσα, που ένα πρωί ξυπνάει μεταμορφωμένος σε απαίσιο σκαθάρι, σκηνοθετείται ευρηματικά με βάση τη σωματική τεχνική του Τερζόπουλου -στην οποία μαθήτευσε ο Στρούμπος επί σειρά ετών, ως ηθοποιός-, αλλά, ταυτόχρονα, εξελίσσοντάς την σταδιακά και προσαρμόζοντάς την σε δικές του ερευνητικές ανάγκες. Το αποτέλεσμα είναι μια έντονη κινησιολογία έως και καταπόνηση του σώματος του ηθοποιού, αλλά απεκδυμένη από τα τελετουργικά της στοιχεία, αναπαραστατική καταστάσεων που βιώνουν - με ακραία φόρτιση- τα πρόσωπα, αναγόμενη σε ένα υπερ-εξπρεσιονιστικό *gestus*.

Ο λόγος παραμένει κι εδώ παράγωγο της κίνησης -που με τη σειρά της διαλέγεται με τη μουσική του Λεωνίδα Μαριδάκη-, εκφερόμενος ελλειπτικά, σαν ρόγχος που παράγει το σώμα. Χαρακτηριστική είναι άλλωστε και η μη μετωπική συνένευση των προσώπων: εγκλωβισμένα στους έως και χρωματικά προσδιορισμένους χώρους τους (χρωματική συμφωνία ενδύματος και σκηνικού αντικειμένου), τα πρόσωπα διαφυλάττουν, ακόμη και μετακινούμενα μέσα στο σκηνικό χώρο, τα όρια των προσεγγιστικών τους σχέσεων χωρίς να διαπλέκονται με τα άλλα. Απαλό πορτοκαλί για την αδελφή Γκρέτε, λαδί για τη μητέρα Σάμσα, γκρι τόνοι για τον κ. Σάμσα και αποχρώσεις του καφέ για τον Γκρέγκορ έδωσε στα σκηνικά ο Γιώργος Κολιός, όπως και στα κοστούμια που σχεδίασε με τη Rebecca Gutsfeld και φώτισε αναδεικνύοντάς τα ο Κώστας Μπεθάνης.

Ο Μιλτιάδης Φιορέντζης (Γκρέγκορ) αναδεικνύει τη μεταμόρφωσή του, τη συνακόλουθη έκπληξή του, αλλά και τις τύψεις του -εντός μιας κοινωνίας που καθαγιάζει την αδιάλειπτη εργασία- για την αδυναμία του να δουλέψει πλέον, με εφόδιο την απεριορίστη ικανότητά του να στρεβλώνει το σώμα σε αφύσικο βαθμό και ταυτόχρονα να το καθιστά εκφραστικό εργαλείο του οποίου διατηρεί τον απόλυτο έλεγχο: η πλάτη γίνεται κούρμπα/καύκαλο, το κεφάλι εισχωρεί στους ώμους, τα δάχτυλα κινούνται με δαιμονική ταχύτητα, παραπέμποντας στα άπειρα ποδαράκια του σκαθαριού. Ένας σπάνιος σωματικός ηθοποιός.

Η μεταμόρφωση του Γκρέγκορ επιφέρει διαδοχικές αντιδράσεις στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, που σωματοποιούν επίσης τη νέα κατάσταση. Η αδελφή, δεχόμενη τις αντικρουόμενες προσταγές των γονιών αλλά και επιφορτισμένη με την περιποίηση του σκαθαριού-Γκρέγκορ, μετατρέπεται σε νευρόσπαστο που επαναλαμβάνει μέχρις εξαντλήσεως τις ίδιες κινήσεις: ένα αποδιοργανωμένο μπροστά στο αναπάντεχο χτύπημα σώμα, που, μετά το θάνατο του Γκρέγκορ, θα αναλάβει το ρόλο του: εκείνον του τροφοδότη της οικογένειας. Η Ελεάνα Γεωργούλη μετατρέπεται σε ένα ξεκούρδιστο ανδρείκελο με συνεχείς πτώσεις και ανεπιτυχείς απόπειρες ολοκλήρωσης μιας «εργασίας», δείχνοντας σωματικά την πλήρη απόγνωση και ψυχική διάλυση του προσώπου.

Την ίδια στιγμή, το ζευγάρι των γονιών λειτουργεί αποπροσανατολιστικά, ως προς τις προθέσεις και τα συναισθήματά του, με αντιθετική κινησιολογία: κάθετη στάση του αποστασιοποιημένου και καθιστού πατέρα (Θοδωρής Σκυφτούλης), διαγώνια, σπασμωδική, δηλωτική υστερίας κίνηση από την εκφραστική Μαρία Αθηναίου. Η «μεταμόρφωση» διαλύει τη στερεοτυπική καθημερινότητα, αποσυντονίζει συθέμελα την κυτταρική οικονομική μονάδα της κοινωνίας, την οικογένεια.

Ο Σάββας Στρούμπος, κρατώντας το ρόλο του αφηγητή, αποστασιοποιημένος φωνητικά και ως υλική παρουσία, τοποθετημένος στο πατάρι, διηγείται και εμπνευσμένα σκηνοθετεί τη σωματική αποδιάθρωση που επιφέρει η απρόσμενη ανατροπή της ρουτίνας, καθιστώντας ορατό το άορατο των συνεπειών. Μικρή ένσταση: το είδος

θεάτρου που υπηρετεί η Ομάδα, συνεχούς έντασης και αφοσίωσης του θεατή, θα έπρεπε να μην υπερβαίνει χρονικά τα εξήντα λεπτά.